

มติชน
กรอมเช้า

Matchon (Mid-Day)
Circulation: 830,000
Ad Rate: 1,000

Section: First Section/กระแสรอทัศน์

วันที่: พุธที่ 15 ธันวาคม 2554

ปีที่: 34

ฉบับที่: 12332

หน้า: 6(ขวา)

Col.Inch: 95.88

Ad Value: 95,880

PRValue (x3): 287,640

ศิลปิน: ชาว-ดำ

คอลัมน์: วรากรณ์ สามโกเศศ: หลักความยุติธรรมจาก Michael Sandel

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

หลักความยุติธรรมจาก Michael Sandel

เทคโนโลยีสื่อสารในปัจจุบันสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้คนทั่วโลกได้อย่างน่าอัศจรรย์ ในโลกที่ซับซ้อนและสับสนในเรื่องคุณธรรมหลายคำถามที่อยู่ในใจอาจได้รับคำตอบเพียงกตโมกข์ป้อมเท่านั้น และโดยไม่ต้องควักกระเป๋าจ่ายเงินด้วย

คำถามเช่นการทรมานเป็นหนทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ได้ความจริงจากผู้ก่อการร้าย การขโมยยาเพื่อช่วยชีวิตลูกของเราถูกต้องหรือไม่ ถ้าจำเป็นต้องเลือกระหว่างฆ่าคนหนึ่งคนเพื่อช่วยชีวิตคนห้าคนกับไม่ทำอะไรเลยจะเลือกอย่างไร ผู้นำโกงแต่มีผลงานเราจะเลือกอย่างไร (คำถามนี้ผู้เขียนเดิเอง) ฯลฯ ซึ่งเป็นคำถามที่ยากมาก จำเป็นต้องมีหลักการและเหตุผลจึงจะตอบได้ ทั้งหมดสามารถรับฟังได้จากการบรรยายข้ามโลกของผู้รู้จริงคนหนึ่งที่มีมหาวิทยาลัย

ฮาร์วาร์ด ซึ่งให้บริการฟรีผ่านอินเทอร์เน็ต

ผู้บรรยายที่มีชื่อเสียงดังก้องโลกคนนี้เป็นศาสตราจารย์ Michael Sandel ผู้บรรยายวิชา Justice (ความยุติธรรม) ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้มากกว่า 20 ปี วิชานี้ของอาจารย์ Sandel นักศึกษานิยมเข้าเรียนมากที่สุดวิชาหนึ่งในประวัติศาสตร์ 375 ปีของฮาร์วาร์ด มีประมาณการว่าเขาได้สอนนักศึกษาวิชานี้ไปกว่า 15,000 คน ในภาคแรกของปี 2007 มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียน 1,115 คน ซึ่งเป็นชั้นเรียนที่ใหญ่ที่สุดที่เคยมีมาของฮาร์วาร์ด

มหาวิทยาลัยได้แบ่งการบรรยายของวิชานี้ออกเป็น 12 ตอน โดยบันทึกจากการสอนจริงและนำมาตัดต่อเป็นบริการทางอินเทอร์เน็ตให้คนทั่วโลก โดยมีชื่อว่า Justice : What's the Right Thing to

Do? หนังสือที่อาจใช้อ่านประกอบมี 2 เล่ม เล่มแรกมีชื่อเดียวกัน และอีกเล่มคือ Justice : A Reader

สถานีโทรทัศน์บีบีซีของอังกฤษได้นำการบรรยายมาออกอากาศ 8 ตอน ตอนละ 30 นาที ในเรื่องเดียวกันตั้งแต่ต้นปี 2011 รายการทั้งหมดประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี อาจารย์และนักศึกษาในหลายประเทศได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

ใครที่ได้ชมการบรรยายชุดนี้แล้วจะเข้าใจว่าเหตุใดนักศึกษาจึงแย่งกันเข้าเรียนเพื่อหาคำตอบให้คำถามที่อาจอยู่ในใจมานาน และเหตุใดศาสตราจารย์ Sandel จึงมีชื่อเสียงมากจากการสอนวิชานี้

Michael Sandel ปัจจุบันอายุ 58 ปี เติบโตในครอบครัวอเมริกันยิว จบปริญญาตรีจาก Brandeis University และจบปริญญาเอกด้านปรัชญาจากมหาวิทยาลัย Oxford สอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมาตลอด เขามีผลงานเป็นหนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับปรัชญา ประชาธิปไตย ผลประโยชน์สาธารณะ ฯลฯ

ในปี 2009 เขาได้รับเกียรติอย่างสูงจากบีบีซีให้เป็นผู้บรรยายของ **Reith Lectures** ของสถานีวิทยุบีบีซี เขาได้บรรยายในหัวข้อ **A New Citizenship** โดยกล่าวถึงความเป็นไปได้ของการเมืองใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันสำหรับทุกคน

ผู้เขียนได้ชมการบรรยายชุด 12 ตอนดังกล่าวจากเว็บไซต์ของศาสตราจารย์ Michael Sandel และชอบมาก ความสามารถในการอธิบายสิ่งที่ยากในเชิงปรัชญาให้เป็นเรื่องง่ายที่เป็นรูปธรรมของอาจารย์ Sandel นั้นเป็นเลิศ การใช้อารมณ์ขัน ตัวอย่างผสมกับการถกเถียงในชั้นเรียนเพื่อหาคำตอบเป็นวิธีการที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา มีแง่มุมให้ขบคิดตลอดเวลา ผมมั่นใจว่าอาจารย์ในบ้านเราผู้สอนวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันประเด็นเรื่องความยุติธรรม ความถูกต้อง การมีศีลธรรม จะชื่นชอบเป็นพิเศษ

หนังสือของเขาในชื่อเดียวกันกับการบรรยาย 12 ตอนนี้น่าอ่านเพราะตรงประเด็น ทำหาย แต่ขาดการโต้เถียงให้เกิดปัญญาตามสไตล์ของโสกราตีสดังที่สื่อทีวีได้เปรียบ อย่างไรก็ตามช่วยประหยัดเวลาได้มาก

Sandel มีชื่อเสียงจากการโต้แย้ง **"ยักษ์ใหญ่"** ใน

ด้านวิชาการเกี่ยวกับความยุติธรรมคือ **John Rawls** ผู้เขียนหนังสือเล่มสำคัญ **"A Theory of Justice" (1971)**

Rawls เสนอว่าหลักความยุติธรรมเกิดขึ้นได้จากการอยู่เบื้องหลังสิ่งที่จะใจสร้างขึ้นเรียกว่า **"Veil of Ignorance"** ("ม่านแห่งความไม่รู้") ซึ่ง **"ม่าน"** นี้จะทำให้ผู้ที่ต้องตัดสินใจตามืดมิดกับความจริงเกี่ยวกับตัวเอง ซึ่งจะช่วยเหลือความเสี่ยงความยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้นได้

ตัวอย่างเช่น เมื่อนายกรัฐมนตรีต้องตัดสินใจเรื่องการชดเชยค่าน้ำท่วม จะต้อง **"สร้างม่าน"** นี้ขึ้นมาเพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยไม่เอาเรื่องพรรคพวก **คะแนนเสียง** ผลประโยชน์ส่วนตัว และของกลุ่ม เข้ามาปะปนจนหลักความยุติธรรมรวนเร

อย่างไรก็ดี Sandel ได้แย้งว่า **"ม่านแห่งความไม่รู้"** นี้ยากที่จะเป็นไปได้ เพราะธรรมชาติอาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ม่านนี้เกิดขึ้นได้ยากจนทำให้หลักความยุติธรรมที่เที่ยงตรงเป็นไปไม่ได้ ตัวอย่างเช่น สายใยของครอบครัวไม่อาจตัดออกไปได้

ดังนั้น **"ม่าน"** นี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการตัดสินใจโดยไม่รู้ว่าจะใครจะเป็นผู้รับผลแห่งการตัดสินใจนั้น และในลักษณะอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิ่งเป็นไปไม่ได้

เพื่อกระตุ้นความอยากรู้การบรรยายของอาจารย์ Sandel ผู้เขียนขอยกบางคำถามสำคัญที่แต่ละการบรรยายในแต่ละตอนตั้งขึ้นเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

(1) การเก็บภาษีจากคนรวยมาให้คนจนคือการบังคับให้คนรวยต้องทำงาน (forced labor) ใช่หรือไม่

(2) ปัจจุบันการจ้างให้คนอื่นไปรบแทนตัวเองตอนสงครามกลางเมือง เป็นเรื่องน่ารังเกียจ ดังนั้น การสมัครเข้าเป็นทหารโดยสมัครใจ (volunteer army) ดังเช่นปัจจุบันของสหรัฐอเมริกาอยู่ในข่ายน่ารังเกียจเดียวกันหรือไม่

(3) ถ้าเพื่อนแอบอยู่ในบ้านของท่าน และมีคนที่ตั้งใจมาฆ่า เพื่อนมาเคาะประตูตามหาเพื่อน การโกหกว่าไม่อยู่เป็นสิ่งผิดหรือไม่

(4) การตีค่าชีวิตมนุษย์ถูกต้องเพียงใด

(5) ในระบบการทำงานที่ยึดหลักการให้ความดีความชอบตามความสามารถของคนทำให้ **"สนามแข่งขัน"** ไม่เป็นธรรมยุติหรือไม่ เพราะคนมีความสามารถก็ยังไม่ได้ไกลกว่าเสมอ

(6) เราเป็นผู้รับความเป็นตัวตนจากครอบครัว ชุมชน และประเทศ เราจะทำอย่างไรถ้าเกิดมีข้อขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างสิ่งเหล่านี้กับมนุษยชาติ

การบรรยายของอาจารย์ Sandel ใช้หลักการและเหตุผลสำหรับการตอบคำถามยากๆ เหล่านี้ หลายคำถามไม่มีคำตอบตายตัว แต่การฟังข้อโต้แย้งของประเด็นเหล่านี้จะทำให้เกิดแนวคิดในการนำหลักการและเหตุผลเหล่านี้มาประยุกต์กับสถานการณ์ของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน

ในบ้านเราผู้ใดและกลุ่มใดสมควรชิมชั้เนื้อหาการบรรยายในเรื่อง **"ความยุติธรรม"** ของอาจารย์ Sandel ครับ